

ugyanis én egyetlen műnek tartom. Ezért nem is szeretem csak egy-egy darabját dirigálni.

■ *Nem unalmas ugyanazt kétszázadszor vezényelni?*

– Nehéz, de lehetőséget is ad. Biztonságot nyújt, hogy pontosan, hat ütemmel előre tudom, milyen gondok akadhatnak, tisztában vagyok azzal, mikor fárad el az énekes, ha egy adott ponton gyorsítok. Éppen azt élvezem, hogy jobban tudom vezetni az előadást. Hogy melyek individuálisabban zenélni. Már a pianók is másképp tetszenek, s máshová kerültek a hangsúlyok. A technikai kihívásokat jól ismerem, s képes vagyok rajtuk alakítani.

■ *Említette a kort. Idén ősszel a hetvenedik születésnapját ünnepli. Összegez?*

– Egyáltalán nem. Nem szeretem ugyanis a régi felvételeimet, mert ugyanazokat a darabokat ma már másképpen akarom csinálni. Még jobban. S mindig újat szeretnék. De akad is sok nővem, hiszen például a Wagner- napokat követően a milánói Scalában folytatom, ahol Puccini Gianni Schicchi-jét dirigálom, először. A rendező pedig nem más, mint Woody Allen. De ugyanolyan érdekes az est másik darabja, Salieri Prima la musica e poi le parole című egyfelvonásosa. Ez a darab az én javaslatom alapján került a programba, s még Cecilia Bartolitolól tanultam meg, milyen jó zeneszerző volt a Bécsben élő, olasz komponista. Ráadásul ez a

műve jobban is illik a programba, mint Mozart Színigazgatója. Ez természetesen bemutató, de érdekes módon azért akadnak olyan ismert kompozíciók is, amelyeket korábban nem dirigáltam. A Skót szimfóniát például a következő szezonban fogom először vezényelni. Emellett az évad temérdek izgalmas feladatot tartogat, hiszen a Berliini Filharmonikusokat nem csak vezényelem, hanem Mozart 505-ös hangversenyáriájában én leszek a pianista is. Vár egy érdekes Kékszakkallú Düsseldorfban, Láng Dorottyával és Sebestyén Miklóssal. A Ringet Bécsben is vezényelhetem, s a császárvárosban várnak rám Fideliók és Don Giovannik. Ebből a Mozart-operából premierem is lesz Hamburgban, ami azért érdekes, mert már sok évtizede abban a városban élek, de ez lesz ott az első bemutatóm. A milánói Scalában a Giocondát is vezényelem, s lesz egy Tannhäuser-előadásom is, ami azért különleges, mert a párizsi változatot mutatjuk be. Először dolgozom a London Symphony-val, a Felvilágosodás Korának Zenekarával pedig a Trisztán második felvonását adjuk elő, régi hangszereken. Ez az előadás is ablakot jelent számomra Wagnerre, s azt hiszem, azután a produkció után ugyancsak másképp vezényelem majd a műveit... Ha én nem is, más azonban összefoglalja ezt a hetven esztendőket. Szeptemberben jelenik meg Oplatka András rólam írt könyve német nyelven, és később a kötetnek a magyar fordítása is kapható lesz. Találó és rám jellemző a címe: Zenekar az egész világ.

R. Zs.

Minél több fiatal magyar tehetséget szeretnénk megmutatni

Interjú Bátor Tamással, a Müpa koprodukciós programigazgatójával a Budapesti Wagner-napok szereposztásának műhelytitkairól

A siker, hogy egy évtized múltán a Budapesti Wagner-napokat a külföldi sajtó a Bayreuthi Ünnepi Játékok konkurenciájaként említi, nem csak a közönség számára látható fellépők, hanem a színpalak mögött évek óta nap mint nap láthatatlanul dolgozó profi stáb érdeme is. A kiváló produkciónak egyik záloga a jól kiválasztott szereplőgárda, vagyis a casting, amely a filmszakmában egyértelműen elismert és megbecsült feladat. A Wagner-napok szereposztásáért – a művészeti vezető Fischer Ádám mellett – Bátor Tamás koprodukciós programigazgató felelős, akivel a Wagner-napokért végzett háttérmunkájáról beszélgettünk.

■ *Ön 2012-től vesz részt a Wagner-napok szervezésében, ahol a Müpa koprodukciós programigazgatójaként kulcsfontosságú feladatot lát el a színpalak mögött. Többek között a szereposztás, vagyis a casting kialakítását és egyeztetését. Milyen szempontok érvényesülnek egy-egy évad szereposztásának megtervezésekor?*

– Már a Magyar Állami Operaházban, Fischer Ádám mellett tanácsadóként is az egyik legfontosabb feladatom volt a megfelelő énekesek kiválasztása az adott szerepre. Valamilyen módon ebbe a feladatkörbe már akkor bedolgoztam magam. Ami a Wagner-napok castingját illeti, ott az egyik legfontosabb szempontunk,

hogy a tehetséges magyar énekeseknek is lehetőséget adjunk a bemutatkozásra a Wagner-napokon. És ezt nem csak anyagi megfontolásból tesszük. Nagyon fontos célkitűzése a Wagner-napoknak, hogy olyan énekes gárdát neveljünk, amely a budapesti Operában a Wagner-Verdi-Puccini repertoárt is magas színvonalon fogja interpretálni. Nagyon sok tehetséges fiatal magyar énekes van, akiknek lehetőséget szeretnénk adni, és bemutatni őket a Wagner-napok nemzetközi közönségének, és a külföldi kollégáknak egyaránt. A másik fontos szempont, hogy a fiatal magyar énekesekkel a magyar vokális tradíciót is szeretnénk tovább vinni. Itt van például az idei évben Horti Lilla, aki Freiát éneklí a Rajna kincésben. Ő Marton Éva tanítványa, akit épp Freia alakításának köszönhetően szerződtetett Christoph von Dohnányi a frankfurti operához. Tehát annak is nagyon örülünk, ha valaki a Wagner-napok felfedezettjeként mérettetheti meg magát a nemzetközi szinten. Itt említeném meg Németh Juditot, Szabóki Tündét, Bretz Gábort vagy Sebestyén Miklóst.

■ *A külföldi énekeseket hogyan választják ki?*

– A Wagner-napokon fellépő énekesek szinte mindegyike korábban már dolgozott valamilyen produkcióban Fischer Ádámmal, és szereti azt a fajta munkát, nem utolsósorban azt a nyugodt légkört, amely Fischer karnagy úr munkamódszerét jellemzi. Ezen kívül nyitott azokra a hagyományostól eltérő színpadi és akusztikai körülményekre, amelyeket a Müpa kínál. A Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem akusztikájának köszönhetően, vannak olyan nem kifejezetten Wagner-énekesek, akik itt Wagner szerepekben is kipróbálhatják magukat, és örülnek ennek a lehetőségnek. További

fontos szempont, hogy a Wagner-napokon fellépő énekesek mindegyike szerzett már tapasztalatot német nyelvterületen, és tökéletesen elsajátította a wagneri deklamációt, az énekbeszédet. Itt van például az Alberichet három estén át alakító Kálmán Péter, aki anno Svájc-ból tért haza Budapestre, de Németországban is volt alkalma elsajátítani ezt a különleges stílust, kitűnően beszél németül.

■ *Említette, hogy Kálmán Péter, de akár a Siegfriedet alakító Stefan Vinke is egymást követő estéken lép fel, ami rendkívül megterhelő mind szellemileg, mind fizikailag, mind pedig vokálisan. Korábban volt egy dilemma, hogy négy egymást követő estén, vagy pedig egy-egy napos szünetekkel kerüljön előadásra a Tetralógia. Előbbi előnye, hogy ez megfelel Wagner szándékainak, és a bayreuthi hagyományoknak, hátránya viszont, hogy azonos szerepekre esténként más-más énekest kell szerződtetni. Az egy napos szüneteknél viszont azonos énekesek alakíthatnák a Ringen végigvonuló szerepeket.*

– Stefan Vinke, illetve Kálmán Péter szerződtetésével ez a kérdés most részben megoldódott. Brünnhilde szerepén Catherine Foster és Allison Oakes osztozik, akit tavaly Izoldaként ismerhetett meg a Wagner-napok közönsége. Catherine Fosterrel pedig legutóbb 2010-ben találkozhattak a Wagner rajongók. Őt szeretjük volna már korábban is visszahívni, de egyeztetési gondok miatt csak az idei évben sikerült, mert Bayreuthban nem énekel. Wotan szerepében szintén két egymást követő estén lép fel a szintén visszatérő dán bariton, Johan Reuter, míg a harmadik estén a Budapesten kezdettől fogva, Bayreuthban viszont 2018 óta fellépő Tomasz Konieczny alakítja a Vándor szerepét.

■ *Feltételezem, hogy elég komoly egyeztetési gondjaik lehetnek a Bayreuthi Fesztivállal és egyéb európai neves színházakkal, hiszen a Budapesten fellépő énekesek túlnyomó többségét ott is foglalkoztatják.*

– Az egyeztetés valóban komoly nehézségekbe ütközik, hiszen például Bayreuthban sokkal korábban kezdődnek a próbák, míg a Müpában csak május közepén. Így gyakorlatilag mindössze két hét próbaidőszak előzte meg a főpróbákat. Viszont az is megfontolandó, hogy esetleg egy-egy nap kihagyással kerüljenek sorra az operák, mert a mindennapi előadás nem csak a szólisták, hanem a zenekari művészek számára is nagyon megterhelő.

■ *A Rádiózenekar valóban hatalmas teljesítményt nyújt a Wagner-napokon. Sokkal többet annál, mint amennyi megbecsülést kap az évad többi részében ez a kiváló együttes.*

– Valóban. A Rádiózenekar kezdettől fogva a Wagner-napok egyik legfontosabb közreműködője. Fischer Ádám kezdetben az együttesnél volt főzeneigazgató, és közösen vágtak bele ebbe a hatalmas vállalkozásba. Mind művé-

szíleg, mind emberileg nagyon meg van elégedve a zenekar teljesítményével és hozzáállásával, és ragaszkodik a velük való együttműködéshez, azzal együtt, hogy alkalmanként más zenekarokkal is örömmel dolgozik, mint például a Nemzeti Filharmonikusokkal, akik tavaly, a Trisztán és Izolda produkcióban, korábban pedig a Rienzi koncertszerű előadásában működtek közre nagy sikerrel. Megjegyzem, hogy mindkét együttes munkáját elismerően említette a nemzetközi sajtó.

■ *Az egyébként valóban rendkívül nyugodt, harmonikus légkörben zajló próbák során feltűnő volt számomra, hogy mennyire kiegyenlített a nívó a hazai és a külföldi énekesek között. Egyáltalán nem tapasztaltam semmiféle színvonalbeli különbséget a rutinos nemzetközi sztárok, és a fiatal magyar közreműködők vokális és színesi teljesítménye között.*

– Örülök, ha már a próbák során is ez a benyomás alakult ki. Kezdetben még arra gondoltunk, hogy azokat az énekeseket hívjuk, akiket a Metropolitan-közvetítések alapján a magyar közönség is ismer, de végül a dolgok alakultak úgy, hogy ma már számos olyan vendég lép fel a Wagner-napokon, aki a Metropolitan Operában és Bayreuthban is rendszeresen énekel. Itt van például Camilla Nylund, aki korábban Elzát alakította és most éppen Bécsben alakítja Richard Strauss Az árnyék nélküli asszony című operájának Kaiserin szerepét, ami egy rendkívül nehéz szerep. Annak ellenére, hogy megterhelő a feladat, vállalta, hogy Sieglindként is bemutatkozzon a Wagner-napok közönségének. Örömmel említem meg, hogy éppen ezekben a napokban, éppen az Árnyék nélküli asszony egyik előadásán vette át a Bécsi Opera Kamaraénekes kiténtető címet. Vagyis ma már sok külföldi énekes jelentkezik nálunk és áldozatokat is hajlandó azért hozni, hogy vendégszerepeljen a budapesti Wagner-napokon.

■ *Ezek szerint alapvetően a fiatal magyar énekesek és a külföldön már nevet szerzett Wagner énekesek közül kerülnek ki a Wagner előadások énekesei?*

– Jórészt igen, de nagyon fontos a nemzetközi énekversenyekre való odafigyelés is, mivel a jó szereposztáshoz egyaránt látni kell a magyar és a külföldi felhozatalt. Ezért rendszeresen járok zsűrizni nemzetközi énekversenyekre Spanyolországba, Olaszországba, Ausztriába, Oroszországba, Kínába, és más országokba is. Emellett természetesen rendszeresen figyelemmel kísérem a hazai versenyeket, mint a Marton Éva Énekversenyt vagy a Simándy József Énekversenyt. Mindig nagy öröm, ha egy-egy magyar versenyző szép eredményt ér el, mint legutóbb például Zemlényi Eszter, aki 2017-ben harmadik lett az Észtországban megrendezett Claudia Taev versenyen, és a Wagner-napokon az Erdei madárka szerepét fogja énekelni, vagy Kissjudit Anna, a tavalyi Simándy Énekverseny díjazottja, aki idén az egyik walkür, Schwertleite szerepében mutatkozik be a Wag-

ner-napok közönségének. Azt is folyamatosan figyelem, hogy az európai operaházakban milyen magyar énekesek vannak. Emellett természetesen számos egyéb meghallgatáson is részt veszek, amelyeket operaházak rendeznek, mint például a bécsi Theater an der Wien, a moszkvai, a frankfurti opera, vagy a Magyar Állami Operaház. Nemrégiben volt egy hosszabb beszélgetésem a Wagner- és Verdi-énekes utánpótlásról a kitűnő Dolora Zajick-kal, a fiatal énekesek számára létrehozott Institute for Young Dramatic Voices elnökszónyával. Ezt az intézményt kifejezetten a jövő operaénekes-generációinak kinevelésére hozták létre.

■ *Valamit megelőlegezne a jövő tervekből is?*

– Régi vágyunk, hogy meghívjuk a burgenlandi születésű Elisabeth Kulmant, aki félig osztrák, félig magyar származású, és magyarul is beszél. Jövőre azonban ugyanebben az időben éppen Izraelben vendégszerepel egy Mahler-szimfónia szólistájaként, ezért a jövő évadban őt még nem tudjuk felléptetni, de később remélem, hogy eljön hozzánk. Rajta kívül van még néhány titkos vágyam, többek között Láng Dorottya meghívása, aki tavalyelőtt egy nagyszerű dalesttel már bemutatkozott nálunk. Jövőre van azonban egy meglepetésünk, Nyári Zoltán személyében, aki hatalmas sikerrel ugrott be Grazban Korngold A holt város című operájának előadásába, ahol visszahívták Trisztán szerepére is, amiben szintén remekelt. Ezt követően folyamatosan fellépett különböző német színpadokon, ahol a Trisztán mellett nagyon nagy sikerrel énekelte végig a Ringet. Valamennyi kritika kiemelte, hogy a vokális adottságai és énektudása mellett, milyen nagyszerű színész, ezért jövőre őt kértük fel Siegmund alakítására. Fontosnak tartom még megemlíteni, a többi közreműködő, mind a három kiváló budapesti énekar, a Strausz Kálmán vezette Budapesti Stúdió Kórus, valamint a Magyar Rádió Énekkara és karigazgatója, Pad Zoltán közreműködését, és itt kell megemlítenem a Nemzeti Énekkart is, amely idén ugyan nem, de az előző években Somos Csaba karigazgató betanításában szintén nagy sikerrel vett részt a Wagner-napok produkcióiban. Köszönettel tartozom még a nagyszerű felkészítő korrepetitor csapatnak is, melynek tagjai közül itt nem tudok név szerint mindenkit felsorolni, de nagyon nagy öröm számomra, hogy idén haza tudtuk hívni Bartinai Gábort, aki Mannheimben Studienleiter. Állandó segítőkink közé tartozik továbbá Bartal László és Bizjak Dóra, valamint Friedrich Suckel is. Utóbbi egyenesen Baden-Badenből érkezett, ahol az Otellóban Zubin Mehta asszisztense volt, de dolgozik Lipcsében a Zeneművészeti Főiskolán, valamint a berlini Staatsoperben is. A Wagner-napok sikerében az ő munkájuknak is oroszán része van. A német nyelvű korrepetitorok ugyanis kiválóan tudják a nyelvet, a kiejtést, a deklamációt, ezért mindig kérjük is őket, hogy írják a listát és ne csak zenei, hanem nyelvi tekintetben is kétszítsék fel az énekesünket.

(Kaizinger Rita)